

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชาวภูไทหรือภาษาเขียนว่า “ภูไท” แต่พวกเราเองเรียกตัวเองว่า “ภูไท” อดีตเคยอาศัยอยู่ในแถบตอนใต้ของประเทศจีน แถวมณฑลยูนนาน มณฑลกว๋างสี (กว๋างซี) มณฑลกว๋างโจว (กว๋างเจา) ได้มีการอพยพลงมาทางใต้เรื่อย ๆ ตามคำบอกเล่าของ (ปิงมา โทพลรัตน์ : สัมภาษณ์วันที่ 4 พฤษภาคม 2552) ว่า ชาวภูไทได้อพยพมาจากบ้าน “ นาน้อยอ้อยหนู ” ซึ่งอาศัยอยู่บนเนินเขา เตี้ย ๆ เหนือที่ราบเมืองแกลง หรือเมืองแกลง ซึ่งชาวญวนเรียกว่า เมืองเคียนเบียนฟูซิง ส่วนบ้านนาน้อยอ้อยหนูนั่นเป็นที่อาศัยอยู่ของชาวภูไท และอยู่ปะปนกับเผ่าอื่น ๆ มีความแตกต่างกันทางด้านวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมสำเนียงภาษาพูดมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แม้แต่การอพยพโยกย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยของชาวภูไทกับเผ่าอื่น ๆ ไม่เหมือนกัน (ชัยดิษฐ์ สาลีพันธ์, 2541, หน้า 1) ชนเผ่าอื่นที่เรียกตัวเองว่า ภูไทดำ หรือไทดำ หรือไททรงดำหรือไทซ่งดำ เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยครั้งแรกเพราะถูกกวาดต้อนมาในปี พ.ศ. 2322 สมัย กรุงธนบุรีโดยกองทัพของพระยามหากษัตริย์ศึกยกกองทัพไปตีเมืองเชียงขวาง เมืองเชียงคำ และเมืองแกลงได้กวาดต้อนชาวภูไทดำ หรือไทดำ และชาวพวนมาตั้งถิ่นฐานอยู่แถบจังหวัดเพชรบุรี สุพรรณบุรี แต่ปัจจุบันไม่ปรากฏว่ามีหมู่บ้านของชาว “ภูไท” เลย ต่อมาภายหลังมีหมู่บ้านภูไทเกิดขึ้นคือ “บ้านสนามชัย” ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเคยเป็นคาราวานพ่อค้าขายวัว ขายควายแล้วขาดทุนกลับบ้านเดิมไม่ได้ จึงพากันตั้งหลักปักฐานอยู่ที่นั่นเลย และปรากฏว่ามีแห่งเดียวในภาคกลางของประเทศไทย นอกนั้นก็อาศัยอยู่กระจัดกระจายอยู่ภาคกลางของประเทศลาว คือ แขวงคำม่วนและสุวรรณเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปปล) และในเขตจังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดสกลนคร จังหวัดกาฬสินธุ์ (ประวิทย์ คำพรหม, 2549, หน้า 77-80) การอพยพโยกย้ายของชาวภูไทที่อาศัยอยู่ที่เมืองวังซึ่งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงมายังฝั่งขวาแม่น้ำโขง (ภาคอีสานของประเทศไทยในปัจจุบัน) โดยการชักชวนของพระสุนทรวงษา (ฝ้าย) เจ้าเมืองนครพนม และเจ้าเมืองยโสธรคือพระสุนทร เป็นตัวแทนของสยามประเทศที่โจมตีอาณาจักรล้านช้างแตกสลาย นครเวียงจันทน์ถูกเผาทำลาย อาณาจักรล้านช้างตกเป็นประเทศราชของสยามตั้งแต่นั้นมา ส่วนเวียดนามนั้นกำลังต่อสู้กับฝรั่งเศสจึงไม่มีกำลังพอที่จะช่วยเหลือชาวภูไทได้ ดังนั้นจึง

จำเป็นต้องอพยพมาสู่ฝั่งของแม่น้ำโขงตามคำชักชวนของพระภิกษุสุนทร ผู้คนชาวญไททั้งหลายที่ได้เดินทางอพยพมาสู่ฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ต่อมาชาวญไทที่อพยพเข้ามาจำนวนมากพอ ประมาณและสุขภาพแข็งแรงขึ้น มีทรัพย์สินพอที่จะสร้างบ้านแปลงเมืองได้ ด้วยไม่ได้ขัดขวางการชักชวนของสยามประเทศ ชาวญไทที่มีท้าวเพชร ท้าวสายเป็นหัวหน้าได้พากันเดินทางมาทางทิศตะวันตกจนกระทั่งถึงริมแม่น้ำโขง คือบ้านหนองลุ่มประเทศลาว ตรงข้ามกับตำบลพระกลางทุ่ง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พากันพักเหนื่อยอยู่ที่นั่น หลังจากพักเหนื่อยแล้วก็พากันอพยพข้ามแม่น้ำโขงขึ้นมาทางใต้ของบ้านพระกลางทุ่ง อำเภอธาตุพนม และได้ปรึกษารื้อกันเห็นพร้อม กันว่าควรไปตั้งบ้านเรือนที่หนองหาร จังหวัดสกลนครซึ่งมีน้ำ ปลูกปลาอุดมสมบูรณ์ ต่อมาเด็ก ๆ ชาวญไทตายลงเป็นจำนวนมาก เนื่องจากไม่คุ้นเคยกับการอาศัยอยู่ในที่ราบแบนทุ่งจึงทำให้เป็นโรคชางโรคปอดบวมจนทำให้ชาวญไทคิดว่าเผ่าพันธุ์ตนเองจะสูญสิ้น ท้าวเพชรและท้าวสายได้ปรึกษากันว่าควรพาชาวญไทเดินทางกลับประเทศลาว ขณะที่เดินทางกลับได้แวะพักที่ด้นโพธิ์สามต้น อำเภอเรณูนคร และเดินทางไปถึงพระธาตุพนม ได้แวะเข้าไปนมัสการพระธาตุพนม บังเอิญพบพระภิกษุทาเจ้าสำนักวัดพระธาตุพนม พระภิกษุทาได้สอบถามท้าวเพชรกับท้าวสาย ทำให้ทราบเรื่องชาวญไทที่ตกระกำลำบากในขณะที่อาศัยอยู่หนองหาร จังหวัดสกลนคร และจะพากันกลับไปเมืองวังเดิมประเทศลาว พระภิกษุทาจึงขอร้องว่าอย่ากลับไปอยู่เมืองวังเลย พวกฮ่อกำลังรบกวาดตีบ้านตีเมืองในบริเวณนั้น ท่านได้แนะนำสถานที่ที่ควรจะต้องตั้งบ้านแปลงเมืองได้แห่งหนึ่งคือดงหวายสายบ่อแก ซึ่งมีน้ำ ปลูกปลา นา บ่อทานาเกลือ อุดมสมบูรณ์ มียอดปุ่น ยอดหวาย สัตว์ป่าชุกชุม ท่านได้ช่วยสงเคราะห์ให้นายควาญช้างบักเอก ซึ่งเป็นช้างพลายงาเดียวที่มีผู้อุทิศถวายพระธาตุพนม พากันขึ้นช้างไปดูบ้านดงหวายสายบ่อแก ช้างออกจากพระธาตุพนมไปยังสบออบ (พื้นที่ด้นทาง) หนองกุดแคน ไปบ้านปากทาง (โคกกลาง) บ้านหัวบ่อน้อย บ้านโพนสังข์ บ้านโพน บ้านเหล่าสำราญ แล้วไปหยุดที่ดงบักเอก เมื่อพิจารณาดูพื้นที่ภูมิประเทศแล้ว ท้าวเพชร ท้าวสายเห็นว่าอุดมสมบูรณ์ดี ดังที่พระภิกษุทาแนะนำ จึงได้พากันตั้งบ้านเรือนขึ้น ณ ดงหวายสายบ่อแก ซึ่งตั้งชื่อเมืองว่า เมืองเว (ชัยบดินทร์ สาลีพันธุ์, 2541, หน้า 1)

เมื่อก่อนเป็นชาวญไทเดียวกัน 12 เมือง คือ เมืองไล เมืองเจียน เมืองมุน เมืองบาง เมืองแดง เมืองควาย เมืองคุง เมืองมวย เมืองโมะ เมืองลา เมืองหวัด เมืองชาง (พ.ศ. 2431 ซึ่งเป็นปีที่เรียบเรียงพงศาวดารเมืองไล) รวมเรียกกันว่า “สิบสองจุไทย” หรือสิบสองเจ้าไทย ต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2397 พวกจีนชาวหนองแสซึ่งมักเรียกกันว่า “ฮ่อใหญ่” สมคบกันคิดโค่นล้มราชวงศ์แมนจูแต่กระทำการไม่สำเร็จเลยกลายเป็นกบฏจึงพากันแตกหนี ส่วนหนึ่งได้หนีลงเรือมาขึ้นที่เมืองท่าไฮฟองของญวน กษัตริย์ญวนจึงให้กองทัพ “ฮ่อใหญ่” ไปตีเมืองที่แข็งข้อต่อญวนคือ เมืองไล เมืองบาง เมืองมุน และเมืองเจียน แล้วให้ปกครองอยู่ 4 เมืองนั้นเลย ต่อมาได้มีการผสมผสานวิถีชีวิตกับ

ชาวจีนฮ่อใหญ่จึงกลายเป็นชาวภูไทขาวไป ส่วนที่เหลืออีก 8 เมืองซึ่งเป็น ชาวภูไทอยู่ที่บ้านนาน้อย อ้อยหนู ไม่ได้อยู่ที่เมืองแฉ่งแต่อย่างใด ฉะนั้นชาวภูไทจึงไม่ได้ถูกกวาดต้อนมาในสมัยกรุงธนบุรี เลย และอีกประการหนึ่งชาวเผ่าฮาโล้่มักจะเรียกชาวภูไทว่า “น้องหล้า” (น้องสุดท้อง) เพราะชนชาวภูไทอพยพลงมาจากประเทศจีน เข้าสู่แหลมอินโดจีนเป็นเผ่าท้ายสุด

ภาพที่ 1.1 แสดงภาพชุมชนโบราณ

ที่มา : สรัสวดี อ๋องสกุล, ประวัติศาสตร์ล้านนา, 2539, หน้า 24.

ชาว “ภูไท” ได้อพยพโยกย้ายลงมาจากมณฑลยูนนาน กวางสี กวางโจว มาอยู่ที่บ้านนาน้อย อ้อยหนู เมื่อมีคนอพยพตามลงมาเรื่อย ๆ ทำให้ชุมชนหนาแน่นขึ้น จึงพากันขยับขยายลงมาทางใต้เรื่อย ๆ ในแถบแผ่นดินฉนวน (ชาวภูไทเรียกว่าพวกแกว) ได้ตั้งบ้านเรือนปะปนกันต่อมาในสมัยของ พระไชย องค์เว้ (พระไชยเชษฐาธิราชที่ 2) เป็นบุตรของท้าวชมภู ซึ่งหนีไปอยู่เมืองเว้ (ชาวภูไทเรียกเมืองเว้ภูซุน) ได้ทราบข่าวว่าที่เมืองเวียงจันทน์เกิดความวุ่นวาย จึงได้ขอกองทัพญวนมาตีเมือง

เวียงจันทน์แล้วจับเจ้านันทราชบุตรทำอุปฮาดเมืองนครพนมประหารเสีย แล้วจึงเสวยราชสมบัติ เป็นเจ้าเมืองเวียงจันทน์ในปี พ.ศ. 2241-2273 และในสมัยนั้นเองชาวภูไทก็ได้มากับกองทัพด้วย และประมาณปี พ.ศ. 2334 ชาวภูไทชื่อ อ้ายญาก่า หรือพระยาก่า ทำความดีความชอบในสมัยของ พระเจ้าอนุรุทธซึ่งช่วยปราบกบฏข้าโส้สำเร็จ จึงได้รับพระราชทานนามว่า “พระศรีวราษ” และได้ ยกพระราชธิดาที่เกิดกับนางสนมชื่อ “เจ้านางช่อฟ้า” เป็นภรรยา ชาวภูไทนิยมเรียกชื่อว่า “นาง ลาว” มาปกครองเมืองวัง ต่อมาลูกหลานมากขึ้นพร้อมกับชาวภูไทได้อพยพเข้ามาอาศัยเป็นจำนวน มากขึ้น จึงได้ขยายเมืองออกไปอีก คือ เมืองตะโปน (เมืองเซโปน) เมืองสบแอก เมืองเชียงค้อ ซึ่งขึ้นกับเมืองเวียงจันทน์ ชาวภูไทได้อพยพเข้ามาสมทบเรื่อย ๆ และอยู่ปะปนกับชาว ข้าโส้ ชาว เผ่าข้าโส้มีอยู่ 6 กลุ่ม คือ 1) ข้าตะโอย, 2) ข้าเปาะจะแหละ, 3) ข้าหู่เต็ง, 4) ข้าแหว่เฮียน, 5) ข้าทั้ง บั้งหรือกะโส้ที่อยู่เมืองไทย, 6) ข้าตองเหลื่อง, จึงได้ตั้งบ้านเรือนอีก เช่น เมืองพิน เมืองนอง เมือง พาน เมืองพ็อง ฯลฯ ซึ่งเมืองหลัง ๆ นี้ ชาวภูไทอยู่ปะปนกับชาวข้าโส้ ลาว ลาวกะเลิง ฉ้อ จึงทำ ให้ภาษาเพี้ยนสำเนียงไปบ้าง กลุ่มภูไทนี้ส่วนมากจะอยู่แถบแขวงคำม่วนและแขวงสุวรรณเขต ตลอดจนจรดแม่น้ำโขงทางทิศตะวันตก แถวภาคกลางของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แขวงอื่น ๆ ไม่ค่อยมีหมู่บ้านของชาวภูไท (ชัยดิษฐ์ สาลีพันธ์ , 2541, หน้า 2-3)

ชาวภูไทได้เคลื่อนย้ายจากชายฝั่งเมืองเว้ญซุน เมืองคำโส้เข้าสู่คำม่วน และแขวงสุวรรณเขต ตลอดฝั่งขวาแม่น้ำโขงเข้าสู่ประเทศไทย “สาเหตุของการอพยพ” (ชัยดิษฐ์ สาลีพันธ์, 2541, หน้า 4-7) กล่าวว่าการอพยพครั้งที่ 1 เมื่อประมาณ พ.ศ. 2373 มีสาเหตุมาจากพี่น้องผิวกัน แย่ง กันเป็นใหญ่ดังเหตุการณ์ต่อไปนี้คือ เมื่อสมัยที่อ้ายญาก่า หรือ “พระศรีวราษ” ของชาวภูไท ได้รับ พระราชทาน “เจ้านางช่อฟ้า” หรือ “นางลาว” เป็นภรรยาก่อนที่จะมาปกครองเมืองวังนั้น นางได้ทูล ขอพระพุทธรูปองค์แสน (น้ำหนัก 120 ก.ก. ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่ถ้ำผาบั้ง) พร้อมพระสงฆ์ 2 รูป มาตั้งถิ่นฐานที่เมืองวังทำให้ชาวภูไทนับถือศาสนาพุทธมาตั้งแต่บัดนั้น เมื่อก่อนชาวภูไทนับถือผีให้ ผีเถื่อน หรือผีบรรพบุรุษ ต่อมาอ้ายญาก่า หรือ “พระศรีวราษ” เสียชีวิต อ้ายญาเตโซ อุปฮาด จึงขึ้น ปกครองเมืองแทน ทำให้อ้ายญาก่า บุตรของอ้ายญาก่าที่เกิดกับนางลาวไม่พอใจ จึงไปขอความช่วยเหลือจากเมืองคำโส้ (เมืองราชคำรั้วใกล้กับเมืองเว้ญซุน) ในดินแดนญวน (ชาวภูไทเรียกญวนว่า แกว) มาสู้รบกันหลายครั้งก็สู้พระยาเตโซไม่ได้ จนสุดท้ายญวนต้องใช้อุบายโดยใช้แหกรอบจับตัว ได้แล้วนำไปเมืองคำโส้ และหายสาบสูญไป ลูกหลานของพระยาเตโซจึงได้ปรึกษาหารือกันพากัน หนีโดยทำบุตร ทำวอินธิสาร เขยของพระยาเตโซ พร้อมทำวเพชร ทำวสายจำนวน 42 คน ส่วน ทำวไพรนั้นเป็นบุตรของพระยาเตโซที่เกิดกับภรรยาอื่นซึ่งคลอดระหว่างทางอพยพโยกย้าย ณ บริเวณใกล้กอไผ่ จึงตั้งชื่อว่าทำวไพร ซึ่งตรงกับ พ.ศ. 2373 (นับย้อนหลังจากปีที่รับ พระราชทานเครื่องยศเป็นราชวงศ์เมื่อ พ.ศ. 2388 ของหอสมุดแห่งชาติ) เมื่ออยู่ครบไฟเดือน

เรียบร้อยแล้วจึงได้อพยพข้ามแม่น้ำโขงมาขึ้นที่บ้านพระกลางทุ่ง (เขตอำเภอธาตุพนม) เดินทางจะไปตั้งรกรากที่หนองหาร แต่เนื่องจากชาวภูไทซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในป่าแถบหุบเขาจึงไม่ชินกับอากาศที่มีลมพัดโล่ง ๆ ทำให้เด็ก และผู้เฒ่าผู้แก่มีอาการล้มป่วยด้วยโรคชาง (เป็นโรคปอดบวม) เป็นจำนวนมาก ได้ปรึกษาหารือกัน และตกลงจะอพยพกลับไปต่อสู้อาณาเมืองคืนต่อไปพอมายังวัดพระธาตุพนมจึงได้พากันเข้าไปนมัสการพระภิกษุทา ท่านจึงได้แนะนำชักชวนให้อยู่ด้วยกันเสียที่นี่ และได้ให้ควาญช้างบักเอก (ช้างงาเดียว) พาไปยังพื้นที่บริเวณดงหวายซึ่งมีห้วยสายบ่อแกลไหลผ่านมีบ่อทำนาเกลืออุดมสมบูรณ์จึงพากันมาตากถางและตั้งบ้านเรือนขึ้นให้ชื่อว่า “บ้านดงหวายสายบ่อแกล” ต่อมาเมื่อชาวภูไทอพยพตามลงมาสมทบอีกประมาณ 300 คนทำให้มีประชากรมากขึ้นเรื่อย ๆ ท้าวเพชรมีโอกาสเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 รับพระราชทานน้ำพิพัฒน์สัตยา และรับพระราชทานสิ่งของเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2381 ทำให้ชาวภูไทตั้งหลักปักฐานในประเทศไทยครั้งแรกมีชื่อว่า บ้านดงหวายสายบ่อแกล

การอพยพครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2369 เจ้าอนุเวียงจันทน์ได้ก่อกบฏขึ้น และถูกรบปราบลง ได้ถูกจับกุมลงมากรุงเทพมหานครและเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2370 ต่อมาในปี พ.ศ. 2384 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้โปรดเกล้าฯ ให้พระมหาสงคราม (พระยาบดินทรเดชา สิงห์ สิงหเสนีย์) และเจ้าอุปราช (ฮ้วน ดิสโต) พระอนุชาเจ้าอนุเวียงจันทน์ แต่ได้มาสวามิภักดิ์ต่อประเทศไทย ยกกองทัพหัวเมืองนครพนม มุกดาหาร หนองหาร หนองคาย ภูเวียง เขมราฐ แยกเป็น 4 สายเพื่อไปตีเมืองวัง เมืองตะโปน (เซโปน) เมืองพิน เมืองนอง เมืองเชียงสม เมืองผาบ้ง สงครามครั้งนี้ ท้าวสาย นายคร้วเมืองวังได้ไปในกองทัพด้วย พระมหาสงคราม (พระยาบดินทรเดชา) ได้จัดให้ท้าวสายนายคร้วเมืองวังไปเกลี้ยกล่อมได้ครอบครัวยุวราชวงศ์ท้าวคองบุตรเจ้าเมือง และท้าวตัวบุตรอุปฮาดเมืองวังเข้ามาสวามิภักดิ์ พาครอบครัวข้ามมาฝั่งไทย และได้เกลี้ยกล่อมพร้อมกวาดต้อนมาดังนี้

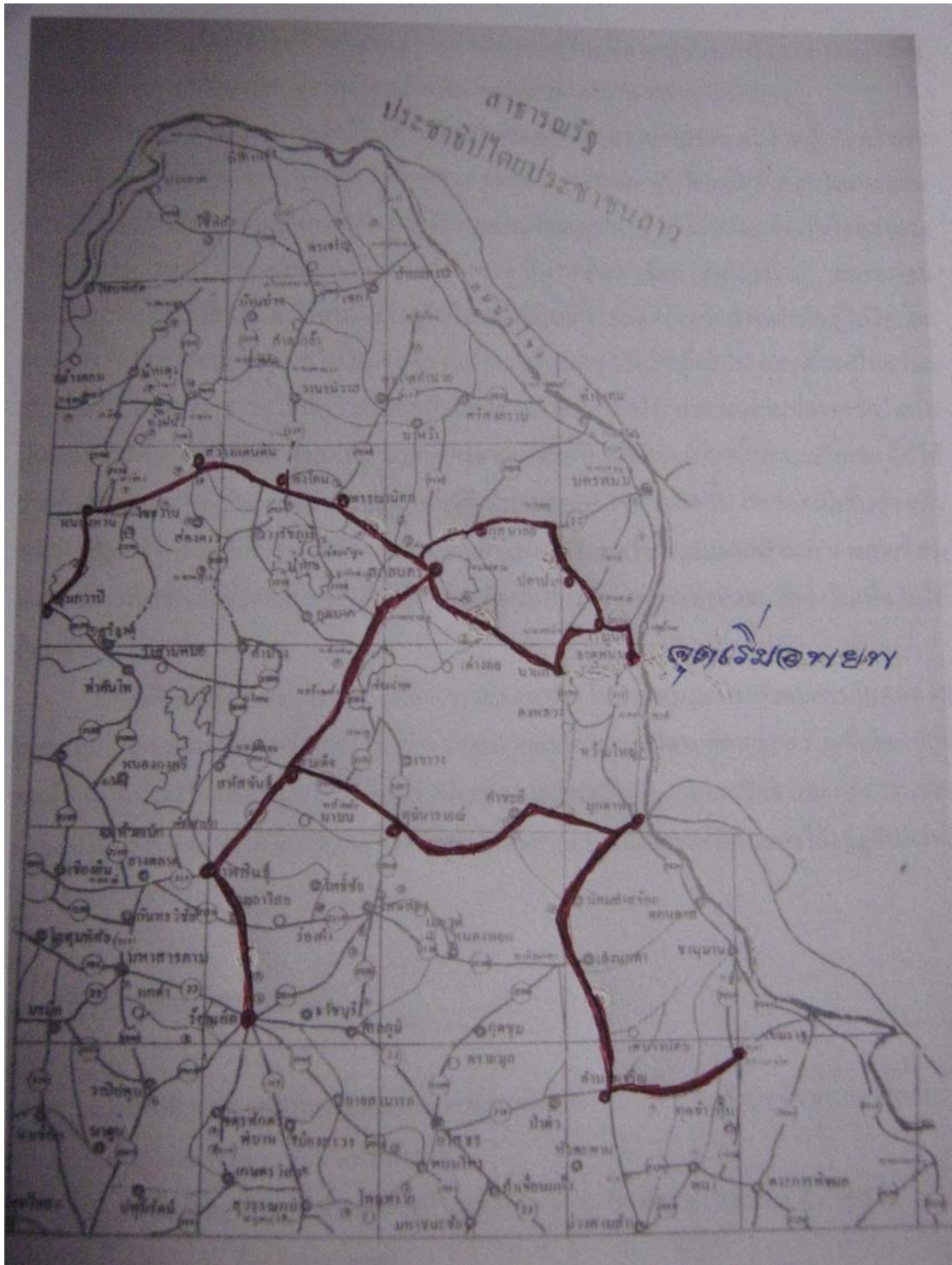
คร้วเมืองวัง	จำนวน	852	คน
คร้วเมืองตะโปน	จำนวน	575	คน
คร้วเมืองระนอง	จำนวน	103	คน
คร้วเมืองพิน	จำนวน	122	คน
คร้วเมืองคำอ้อแขวงคำม่วน	จำนวน	806	คน
	รวม	2,458	คน

ชุมชน “บ้านดงหวายสายบ่อแก” ใหญ่ขึ้น กลุ่มชาวภูไทที่เกลี้ยกล่อมมาก็แยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนใหม่ เช่น เมืองวาริชภูมิ เมืองพรรณานิคม เมืองหนองสูง เมืองกุกินารายณ์ ฯลฯ

การอพยพครั้งที่ 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2416-2432 ได้เกิดสงครามฮ่อขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2397 พวกฮ่อใหญ่ก่อกบฏเพื่อล้มล้างราชวงศ์แมนจู แต่ทำการไม่สำเร็จจึงหนีลงเรือมาขึ้นที่เมืองท่าโขลง ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม กษัตริย์ญวนจึงให้พวกฮ่อนี้ไปปกครอง 4 เมืองทางตอนเหนือของสิบสองจุไทย คือ เมืองไล เมืองบาง เมืองเจียน เมืองมุน พวกฮ่อมักแตกออกกัน และแตกแยกออกเป็น 4 กลุ่มได้ออกปล้นและบางครั้งก็รบกันเอง คือ

1. กลุ่มยิบมันไต ใช้ธงเหลืองเป็นสัญลักษณ์ อยู่ที่เมืองลา (เซินลา)
2. กลุ่มฮ่อลิวดาหยัน ใช้ธงดำเป็นสัญลักษณ์ อยู่ที่เมืองลาวกาย
3. กลุ่มฮ่ออาเจียง ใช้ธงแดงเป็นสัญลักษณ์ อยู่ที่เมืองเชียงขวางของลาว
4. กลุ่มฮ่อไกวซิง ใช้ธงลายเป็นสัญลักษณ์ อยู่ที่เมืองเชียงคำในแขวงเชียงขวาง

ฮ่อทั้ง 4 กลุ่มนี้ ได้เที่ยวตีปล้นเอาทรัพย์สินเงินทองและเสบียงอาหารตามเมืองเล็กเมืองน้อยในเขตแดนลาว และญวน (แกว) ถ้าผู้ใดทำการต่อสู้ขัดขวางจะฆ่าเสีย ถ้าเป็นเด็กอายุ 14-15 ปี เมื่อฆ่าพ่อแม่ทิ้งแล้วก็จับเอาลูกไปถักเปียเป็นฮ่อ ถ้าโตขึ้นเป็นหนุ่มก็จับเอาไปเลี้ยงม้า เลี้ยงพา เลี้ยงพ่อ หรือเอาไปเป็นคนใช้ในกองทัพฮ่อ ได้เริ่มรุกรานแผ่นดินสิบสองจุไทย และแผ่นดินลาว ตั้งแต่ พ.ศ. 2416 - 2432 จึงถูกรบปราบจนสงบราบคาบ ในขณะที่พวกฮ่อทำการอยู่นั้น ชาวภูไท ชาวไทกะเลิง ไทพวน ไทดำ ไทญ้อ ไทโย้ย และชาวข่าได้ยึดถึงความโหดร้าย จึงพากันอพยพหนีตามพี่ตามน้องข้ามมายังฝั่งขวาแม่น้ำโขง อันเป็นดินแดนประเทศไทยในปัจจุบันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะชาวภูไทเมื่อมาต้องแวะข้ามมาตามถึงญาติพี่น้องที่ถูกเกลี้ยกล่อมและถูกกวาดต้อนมาเมื่อครั้งปี พ.ศ. 2384 ทุกคนจึงเรียกติดปากว่า “เมืองเวบ้านดงหวาย สายบ่อแก” เพราะทุกคนต้องแวะหรือเว หรือวกกลับมาตามทุกครั้งก็ตามหาญาติพี่น้อง (ดูแผนที่ 1.2 การอพยพและการอยู่ร่วมกับชาวภูไท ชาวกะเลิง ชาวข่าโส้ นับเป็นการเคลื่อนย้ายอพยพครั้งยิ่งใหญ่โดยไม่มี การบังคับ ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่แถบจังหวัดนครพนม มุกดาหาร สกลนคร กาฬสินธุ์ และเล็กน้อยที่จังหวัดอุดรธานี จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดอุบลราชธานี) นับเป็นการอพยพครั้งยิ่งใหญ่ และที่สำคัญที่ทำให้ภาคอีสานมีพลเมืองมากขึ้น จากเหตุการณ์การอพยพครั้งที่ 3 นี้ จากการได้ยึดถึงความโหดร้ายของพวกฮ่อทั้ง 4 กลุ่ม เผ่าไทอื่น ๆ ก็ได้อพยพตามมาด้วย

ภาพที่ 1.2 แผนที่การอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยครั้งที่ 3
ที่มา : ถวิล ทองสว่าง, ประวัติวัชธาตุเรณู, 2527, หน้า 130.

เมื่อชาวภูไทอพยพเข้าสู่ประเทศไทยก็ได้นำเอาความเชื่อ และประเพณีของตนติดมาด้วย ประเพณีที่สำคัญก็คือประเพณีการกินคอง หรือประเพณีแต่งงานของชาวภูไทนั่นเอง

พิธีแต่งงานของชาวภูไทถือได้ว่าเป็นประเพณีที่สืบทอดมายาวนาน จากปู่ ย่า ตา ยาย ประเพณีการแต่งงานของชาวภูไทถือว่าเป็นประเพณีอัน โคดเค่นเพราะมีในหลักคำสอนในการสอน เจ้าบ่าว หรือคำเขียนเขยที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตนก่อนที่จะแต่งงาน หรือในวันแต่งงาน โดยล่ำมจะเป็นผู้อบรมว่าหน้าที่ของเขยจากคำบอกเล่า (เสวย อินทร์ดียะ : สัมภาษณ์วันที่ 6 พฤษภาคม 2552) ว่า ประเพณีการแต่งงานของชาวภูไทในสมัยอดีตนั้นจะแต่งงานกันข้ามเผ่าพันธุ์ไม่ได้และจะแต่งงานกับบุคคลภายนอกไม่ได้ จะต้องแต่งงานในเผ่าชาวภูไทด้วยกัน และต้องเป็นฐานะเดียวกัน เนื่องจากว่าชาวภูไทถือว่าตนเองเป็นเชื้อสายมาจากกษัตริย์ การแต่งงานของชาวภูไทนั้น มีขนบธรรมเนียมประเพณีการแต่งงานแตกต่างจากเผ่าอื่น ๆ เป็นอย่างมากซึ่งเราจะสังเกตเห็นได้จาก คำสอนของชาวภูไท และการแนะนำสมาชิกในครอบครัวชาวภูไทนั้น ถือว่าสามีเป็นช้างเท้าหน้า ส่วนภรรยาเป็นช้างเท้าหลัง จากคำบอกเล่า (ปิงมา โกพลรัตน์ : สัมภาษณ์วันที่ 6 พฤษภาคม 2552) ว่าชายจะมีหน้าที่เป็นผู้ทำศึกสงครามเพื่อปกป้องประเทศชาติของตนให้ยั่งยืนเพื่อไม่ให้ศัตรู เข้ามารุกราน

ปัจจุบันประเพณีการกินคอง ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมการกินคอง ในปัจจุบันมีลักษณะผสมผสานทั้งในด้านเชื้อชาติและรูปแบบประเพณีตามลักษณะความเชื่อของกลุ่มชนนั้น ๆ ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นชาวภูไทสนใจที่จะศึกษาความเป็นมา ระเบียบวินัย และพิธีกรรมของ ประเพณีกินคองของชาวภูไทตลอดจนศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีกินคองไว้อยู่กับศิลปะ วัฒนธรรมของชาวภูไท

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและประเพณีกินคองของชาวภูไท ในตำบลโพนทอง ตำบลเรณู ตำบลเรณูใต้ อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเพณีกินคองของชาวภูไท ตำบลโพนทอง ตำบลเรณู ตำบลเรณูใต้ อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีกินคองของชาวภูไท ตำบลโพนทอง ตำบลเรณู ตำบลเรณูใต้ อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นชาวภูเก็ตที่อาศัยอยู่ในตำบลโปนทอง และ อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล จำนวน 5 คน
2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ล่ามผู้ประกอบการพืชรองงานแต่งงาน จำนวน 8 คน
3. กลุ่มทั่วไป ได้แก่ ผู้อยู่ในพิธีกรรมประเพณีการกินดองของชาวภูเก็ต ในตำบลโปนทอง ตำบลเรณู ตำบลเรณูใต้ อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ผู้ศึกษามีจุดมุ่งหมาย ที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการกินดองของชาวภูเก็ตในเขตตำบลโปนทอง ตำบลเรณู ตำบลเรณูใต้ อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เพื่อให้เกิดความเข้าใจเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม เป็นประเพณีที่สืบทอดมายาวนาน
2. ศึกษาเฉพาะประเพณีการกินดองของชาวภูเก็ต ในเขตตำบลโปนทอง ตำบลเรณู ตำบลเรณูใต้ อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม

3.3 ขอบเขตด้านวิจัย

1. วิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือวิจัย

3.4 ขอบเขตด้านเวลา

1. เวลาดำเนินวิจัย มิถุนายน 2550- พฤษภาคม 2552

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

การกินดองของชาวภูเก็ต หมายถึง การแต่งงาน หญิงชายเมื่อรักใคร่ชอบพอกันแล้วต้องการจะแต่งงานด้วยฝ่ายชายจะต้องไปขอร้องฝ่ายหญิงพร้อมกับอุปกรณ์เครื่องขันหมาก

ชาวภูเก็ต หมายถึง ชนกลุ่มหนึ่งที่มีการอพยพเป็นชนชาติไทยสาขาหนึ่งแถวสิบสองจุไทยที่มีการเคลื่อนไหวกจากประเทศจีนมาสู่ลุ่มแม่น้ำโขง

คำเขียนเขย หมายถึง การอบรมเขยก่อนจะแต่งงาน โดยพ่อล่ามจะเป็นผู้สอนและเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เขยรู้จักมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สามีภรรยา

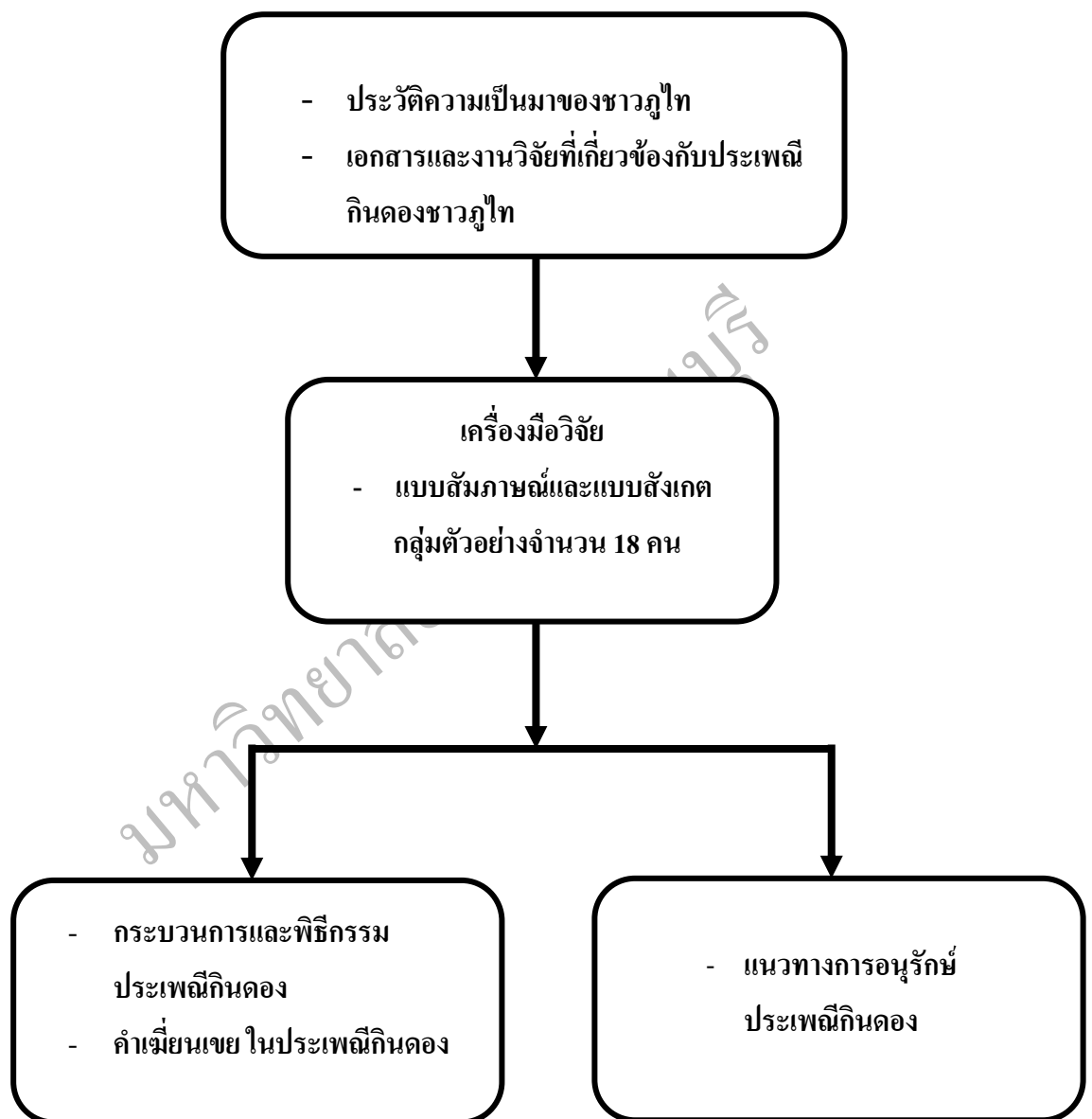
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความเป็นมา ประเพณีกินคองของชาวภูไท ในเขตตำบลโพนทอง ตำบลเรณู ตำบลเรณูใต้ อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม
2. ทำให้ทราบกระบวนการและพิธีกรรมประเพณีกินคองของชาวภูไทและการนำหลักคำสอนของชาวภูไทไปใช้ในการดำรงชีวิต ในสังคมของชาวภูไท
3. ได้แนวทางการอนุรักษ์ประเพณีกินคองของชาวภูไทไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภาพที่ 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย
ประเพณีกินดองของชาวภูเก็ต อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม

ภาพที่ 1.3 แสดงถึงกรอบแนวคิดในการวิจัย